

حجتی نری

بسمه تعالی

استانداران محترم کلیه استانها
رؤسای محترم سازمان مسکن و شهرسازی کلیه استانها

با سلام

در راستای تحقق وظایف مجوله براساس بندهای الف و ب از ماده ۱۰۷ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و بنا به پیشنهاد معاونت شهرسازی و معماری وزارت مسکن، شهرسازی، شهرابعدالی شهرسازی و معماری در جلسه مورخ ۸۷/۵/۲۲ ضوابط و مقررات مکانیابی مساجد در طرحهای توسعه شهری را به شرح زیر تصویب نمود.

۱. مکانیابی مساجد در بخشهای توسعه شهری:

با توجه به اینکه توسعه شهری دارای ساختار محله، کلان محله (ناحیه شهری) و منطقه شهری می باشد دستگاه تهیه کننده طرحهای توسعه شهری مکلف است در ساختار هر یک از مراکز محلات یک مسجد محله ای در کنار سایر کاربرها و خدمات محله ای پیش بینی شده، مکانیابی و منظور نماید. بدیهی است در چنین ساختاری مرکز محله ارتباط مستقیم با ساختار کلان محله (ناحیه شهری) خواهد داشت.

برای مراکز کلان محله ها (ناحیه های شهری) و مراکز مناطق نیز دستگاه تهیه کننده طرحهای توسعه شهری مکلف به پیش بینی مکان احداث مساجد کلان محله ای (ناحیه شهری) و منطقه ای متناسب با ساختار سلسله مراتبی شهری خواهد بود.

تبصره ۱: در شهرهایی که مساحت مسجد جامع شهر موجود باشد با ساختار متناسب نیاز نمازگزاران جمعه، اعیاد و مناسبتها لیستند. احداث مسجد جامع جدید (مصلی) شهر در ارتباط با ساختار شهری از تکالیف دستگاه تهیه کننده در هنگام تهیه طرحهای توسعه شهری می باشد.

تبصره ۲: اولویت در مکانیابی مساجد احداثی در اراضی دارای مالکیت دولتی و با موقوفات مردمی جهت احداث مسجد است. در صورتی که اراضی دارای مالکیت دولتی یا موقوفات مردمی در محل مورد نظر موجود نباشد، پیش بینی محدوده ای از بافت توسعه شهری که در صورت تملک بخشی از اراضی آن امکان احداث مسجد را داشته باشد، ضروری خواهد بود.

تبصره ۳: مساحت اراضی مساجد محله ای حدود ۵۰۰ متر مربع و مساحت اراضی مساجد کلان محله ای حدود ۱۰۰۰ متر مربع پیشنهاد می گردد.

تبصره ۴: از این پس پیش بینی و مکانیابی مساجد در طرحهای توسعه شهری الزاماً متناظر از کاربریهای فرهنگی خواهد بود.

۲. مکانیابی مساجد در شهرهای جدید:

دستگاه تهیه کننده طرحهای جامع و تفصیلی شهرهای جدید مکلف به مکانیابی مساجد جامع شهر در اراضی با مالکیت دولتی و یا موقوفات مسجد و متناسب با سرانه مورد نیاز جمعیت افق طرح و در مرکز

ساختار اصلی شهر است. ضمن آنکه مکانهای مساجد محله‌ای، کلان محله‌ای (ناحیه شهری)، نیز تکلیف دستگاه تهیه کننده طرح جامع و تفصیلی شهر جدید همانند موارد مذکور در بند یک این مصوبه (مکانیابی مسجد در بخش‌های توسعه شهری) می‌باشد.

۲. مکانیابی مساجد در شهرهای مسکونی:

در تهیه طرح‌های مربوط به شهرک‌های مسکونی، نهاد، دستگاه و با سازمان تهیه کننده طرح مکلف است متناسب با جمعیت پذیری شهرک در سال افق طرح و مطابقت طرح با سطوح شهری (محله، ناحیه، کلان محله، شهرک) حداقل یک مسجد در مرکز شهرک و مرتبط با ساختار اصلی در مجاورت سایر خدمات عمومی پیش‌بینی نمایند. بدیهی است که چنانچه جمعیت‌پذیری شهرک بیش از سه محله شهری باشد، نیاز به پیش‌بینی یک مسجد برای کل شهرک و نیز پیش‌بینی مساجد محله‌ای برای هر یک از محلات جز تکلیف مازاجان و مجریان شهرک خواهد بود.

۳. محوریت مسجد در تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی:

در بخش‌های موجود شهرها و به هنگام تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی دستگاه تهیه کننده، مکلف است ساختار فضایی شهر مورد نظر را به گونه‌ای تنظیم نماید تا مساجد موجود و جدیدالاحداث با توجه به موقعیت و ابعاد نقش شهری، مساحت و بود، مکان به عنوان مساجد محلات، مساجد کلان محله (ناحیه‌های شهری) و شهری منظور شوند. بدیهی است در صورتیکه مطالعات طرح نشانگر کمبود سطح سرانه مساجد در هر یک از تقسیمات شهری (محله، کلان محله، ناحیه) باشد، دستگاه تهیه کننده طرح جامع و تفصیلی مکلف به مکانیابی مساجد در اراضی یا مالکیت دولتی و با موقوفات مساجد متناسب با نیاز ساکنین و با اولویت توسعه فضاهای موجود در آینده است.

❖ تبصره ۱ - در تهیه طرح‌های جامع و تفصیلی و هادی توجه به محوریت مساجد از نظر کالبدی و ساختاری ضروری است.

❖ تبصره ۲ - در مساجد جدیدالاحداث پیش‌فرض بعنوان تجمع المراء (جدا از مساحت مفید مسجد) و توسعه آنی پیش‌بینی شود.

❖ تبصره ۳ - در مناطقی که از حسینیه‌ها زیاد استفاده می‌کنند، توصیه می‌شود که مساجد به صورت ترکیبی از مسجد و حسینیه پیش‌بینی شود.

۵. روستاها:

در طرح‌های هادی روستایی نهاد تهیه کننده طرح‌ها مکلف است متناسب با ویژگی‌های فرهنگی، قومی و میزان جمعیت روستا، اراضی مورد نیاز برای احداث حداقل یک مسجد در اراضی دولتی در ساختار اصلی روستا را مکانیابی نماید و چنانچه جمعیت یک روستا مقیاس بیش از جمعیت سه محله مسکونی به نزدیکترین شهر مرکز آن شهرستان باشد، علاوه بر مسجد اصلی روستا، مسجد در مقیاس محله‌ای برای هر یک از محلات نیز پیش‌بینی و در طرح هادی منظور نماید.

بدیهی است در بخش‌های توسعه کالبدی روستا، چنانچه این بخشها مشمول پیش‌بینی جمعیت‌پذیری بیش از یک محله باشد، پیش‌بینی مسجد با مساجد متناسب با جمعیت افق محله از تکالیف نهاد تهیه کننده طرح خواهد بود.

چنانچه در روستایی که ساکنین آن مسلمان می باشند مسجد وجود نداشته باشد در طرح های هادی روستایی نهاد تهیه کننده طرحها مکلف است متناسب با ویژگیهای فرهنگی، فیزی و میزان جمعیت روستا، نسبت به ارائه پیشنهاد احداث یک مسجد در ساختار اصلی روستا اقدام نماید. پیشنهاد مذکور بایستی در اراضی دولتی و یا موقوفات اهالی برای احداث مسجد جانمایی شود چنانچه در محلات روستا مساجد محله ای موجود است در طرح توسعه روستا نیز به تناسب جمعیت افق محلات جدید مکانیابی مساجد محله ای در اراضی دارای مالکیت دولتی و یا موقوفات مسجد الزامی است.

۶. الزامات عمومی:

- ۱-۶- به منظور حفظ، اشاعه و توسعه عایم و فنون مرتبط با معماری مساجد نظیر آاشیکاری، گره چینی، مقرنس کاری و ... استفاده از این مصالح در مساجد الزامی است.
- ۲-۶- وزارت مسکن و شهرسازی و وزارت اسباب و صنایع است. ۴ سال نسبت به تدوین استانداردهای فضایی مساجد برای پهنه های اقلیمی پنج گانه ایران (اقلیم گرم و خشک، گرم و مرطوب، گرم و نیمه مرطوب، معتدل و سرد) اقدام و برآورد را به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران برساند.

۷. الزامات شهرسازی:

- ۱-۷- تقویت محورهای دید (گردو راهای دسترسی) به مساجد در مکانیابی آنها مورد توجه قرار گیرد.
- ۲-۷- ارتفاع اینگونه اطراف مساجد (حداقل تا سه بلاک) بایستی کمتر و یا هم ارتفاع مساجد پیش بینی شده باشد.
- ۳-۷- کاربری اراضی اطراف مساجد حتی الامکان از میان کاربریهای هم خانواده با کاربری مساجد (فرهنگی، آموزشی و ...) انتخاب شود.

۸. الزامات معماری مساجد:

- ۱-۸- در مساجد جدید احداث رعایت مقررات ملی ساختمان ایران الزامی است.
- ۲-۸- در طراحی مساجد جدید استفاده از الگوهای معماری تاریخی و فرهنگی کشور الزامی است.
- ۳-۸- مساجد بایستی با استفاده از مصالح بومی احداث شوند.
- ۴-۸- در احداث مساجد پیش بینی پارکینگ به میزان یک پارکینگ به ازای هر ۵ نفر از گنجایش شستان اصلی الزامی است.
- ۵-۸- چنانچه جز برگزاری نماز و مراسم مذهبی از فضای مسجد برای انجام فعالیتهای دیگر استفاده می شود رعایت عدم تداخل این عملکردها با نقش عبادی مسجد و انجام فرایض مذهبی ضروری بوده و پیش بینی فضاهای مورد نیاز این کاربریها الزامی است.
- ۶-۸- احجام مربوط به بنای مساجد و نسبت فضای پر و خالی آنها بایستی متناسب با نمونه های مشابه آنها در بافت های فرهنگی و تاریخی شهر باشد.
- ۷-۸- ریخت کلی (مورفولوژی) مساجد بایستی از ریخت مساجد موجود در بافت های تاریخی و فرهنگی شهر تبعیت کند.

